



جغرافیا و روابط انسانی، بهار ۱۴۰۱، دوره ۴، شماره ۴، صص ۶۸۶-۶۸۸

رتبه‌بندی رضایتمندی از مسکن روستایی با استفاده از تکنیک ویکور

(مورد مطالعه: بخش مرکزی شهرستان تایباد)

طاهره حکمت یار^{۱*}، الهه داودیان*

۱- گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران

۲- گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بیرجند، بیرجند، ایران

mahmoodi_ghasem@ut.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۱۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۱/۲۹

چکیده:

با توجه به اهمیت مسکن روستایی، شناسایی عوامل مؤثر در میزان رضایتمندی و نارضایتی سکونت ساکنان، می‌تواند در جهت تحلیل وضع موجود سکونتی، تصمیمات آینده به منظور ارتقای سطح کیفی محدوده‌های سکونتی افراد و جلوگیری از تکرار نواقص در سایر مکان‌ها مؤثر واقع گردد. روش تحقیق حاضر به صورت توصیفی تحلیلی است و حجم نمونه‌ی تصادفی به نسبت اندازه‌ی خانوار در ۱۶ روستای بخش مرکزی تایباد (روستاهای دریافت‌کننده‌ی تسهیلات بهسازی مسکن، ۵۰۷۶ خانوار)، ۱۸۰ خانوار برآورد گردید. در این پژوهش مؤلفه‌ی رضایتمندی ساکنان روستایی از مسکن بر اساس ۶ شاخص بهداشتی، اقتصادی، تأسیسات و اجزای درونی مسکن، کالبدی، رفاهی، ایمنی از شاخص‌های تعیین‌شده‌ی مربوط به مسکن روستایی و در قالب ۲۳ گویه سنجیده شد. در فرآیند کار پس از محاسبه‌ی اهمیت نسبی، درجه‌ی ارجحیت هر شاخص با استفاده از تکنیک *ahp* به دست آمد، سپس با استفاده از مدل ویکور رتبه‌بندی نقاط روستایی انجام شد. نتایج بیانگر آن است که روستای اسدآباد با رتبه (۱) و سطح رضایت خیلی زیاد (۰)، در بالاترین رتبه و روستای دوغارون با رتبه (۱۶) و سطح رضایت خیلی کم (۰/۶۲۸) در پایین‌ترین رتبه قرار دارد. در واقع از ۱۶ روستا، ۴ روستا در سطح رضایتمندی (خیلی زیاد)، ۴ روستا (زیاد)، ۱ روستا (متوسط)، ۲ روستا (کم) و ۵ روستا (خیلی کم) را به دست آورده‌اند. به‌طور کلی، مسکن نیمی از روستاها در وضعیت مناسب و نیمی دیگر در وضعیت نامناسب و میزان رضایت کم قرار گرفتند.

واژگان کلیدی: رضایتمندی، مسکن روستایی، مدل ویکور، بخش مرکزی، شهرستان تایباد



مقدمه و بیان مسئله

مسکن به‌عنوان یک پدیده انسان‌ساخت، از مهم‌ترین نمودهای تمدن و فرهنگ بشری است (عینالی، ۱۳۹۲: ۱۳۸) و به‌عنوان کوچک‌ترین شکل تجسم کالبدی سکونتگاه‌ها و استخوان‌بندی آن نقش اساسی در شکل‌گیری ساختار فضایی-کالبدی و هویت معماری روستایی دارد (سعیدی و امینی، ۱۳۸۹: ۳۲). در واقع، مسکن به‌عنوان نمادی از چگونگی تعامل و ارتباط انسان با محیط طبیعی پیرامون خویش، در طی سالیان متمادی برحسب شرایط زمانی-مکانی، در هر منطقه شکل گرفته و به‌نوعی نشان‌دهنده فعالیت‌ها در ابعاد اقتصادی و نگرش اجتماعی-فرهنگی روستاییان و چگونگی تحول و استفاده از تکنولوژی و نهایتاً سطح درآمد و معیشت ساکنان آن است (عبداللهی و همکاران، ۱۳۹۴: ۷۰). امروزه به دلیل سکونت ۴۷ درصد جمعیت جهان در نواحی روستایی (ورد بانک، ۲۰۱۴: ۸). و وجود مسائلی همچون مهاجرت کارگران و کشاورزان روستایی (مایکل و همکاران، ۲۰۱۴: ۱۲۱). تخلیه جمعیتی روستاها و پیامدهای ناشی از آن، بهبود کیفیت استانداردهای زندگی و توجه به سرزندگی مناطق روستایی از جمله اهداف سیاستمداران کشورهای مختلف قرار گرفته است. سرزندگی روستایی "بخشی از عملکرد و تغییر جامعه روستایی بوده و اینکه چگونه ممکن است در آینده تقویت شود" (هاسر، ۲۰۱۱: ۲).

معمولاً در مناطقی که روستاها مورد بی‌توجهی و غفلت واقع شده‌اند، مسائل و مشکلاتی به وجود می‌آید که عدم توجه و رسیدگی به آن، منجر به حاد و لاینحل شدن این مشکلات می‌شود و این امر موجب پیدایش نارسائی‌های فراوان برای زیست و ادامه سکونت روستاها گردیده است. در واقع سکونتگاه‌های روستایی به‌عنوان چشم‌انداز فرهنگی حاصل تعامل بین انسان و محیط بوده که با تأثیرپذیری از عوامل و نیروهای درونی و بیرونی دچار تغییر و تحولات در بافت کالبد و فضایی خود شده و نادیده گرفتن و رها نمودن روستاها، بی‌توجهی نسبت به مسکن و بافت آن‌ها، نه تنها باعث سلب آسایش بخش قابل توجهی از جمعیت کشور، بلکه موجب برهم زدن تعادل اجتماعی، اقتصادی کالبدی مناطق و متعاقب آن بروز نابسامانی در نظام سکونتگاهی کشور است (حبیبی، ۱۳۷۵: ۱۵۴-۱۴۸). مسکن روستایی در ایران با توجه به شرایط آب و هوایی حاکم بر آن، دارای هویت منحصر به فرد و کالبدی ویژه‌ای است. چند کارکردی بودن و پاسخگویی به نیازهای مختلف انسانی (اقتصادی-تولیدی-اجتماعی و ...) در ساخت مسکن روستایی در گذشته بسیار مورد توجه بوده است. افزایش جمعیت، دگرگونی در روش، نقل و انتقال انسان، کالاها و بسیاری از امور دیگر منجر به تغییر کاربری و کالبدی روستاها شده است. در این بین تغییر کاربری مسکن، کم و کیف آن، وجود خدمات و تسهیلات و ... مسئله‌ی اساسی برای روستاییان و مسئولان آن گردیده است؛ بنابراین در حال حاضر مسئله مسکن و تغییرات در آن، یک امر جهانی است و

¹ world bank

² Michael & et al

³ Husar

جوامع و کشورهای مختلف نیز با آن مواجه هستند (تودلر جونز و گالنت، شک اسمیت؛ ۲۰۰۳: ۱۵). به همین دلیل برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در امر مسکن مناسب و الگوی مطلوب برای ساکنان روستایی در چند سال اخیر از دغدغه‌های برنامه‌ریزان روستایی شده است. اگرچه تلاش‌هایی در مسیر تحول و توسعه مسکن روستایی کشور صورت گرفته، اما به دلیل حل نشدن بعضی مشکلات و ادامه یافتن مسائل موجود در روستا، همچنان اولویت توجه به برنامه‌های توسعه روستایی در صدر قرار دارد (لطفی، ۱۳۸۸: ۱۰۵). یکی از راه‌های مهم آگاهی از وضعیت مسکن در فرآیند برنامه‌ریزی روستایی، می‌تواند بررسی وضعیت رضایتمندی روستاییان از مسکن خود باشد. درک عواملی که منجر بده رضایت مسکن می‌شود، برای برنامه‌ریزی موفق و سیاست‌های مؤثر مسکن بسیار مهم است. همچنین، برای دستیابی به مسکن پایدار ارائه‌دهندگان مسکن باید فعالیت‌های خود را در این زمینه با توجه به نیازهای خانوار تنظیم کنند و عواملی را شناسایی کنند که باعث رضایت یا نارضایتی افراد از مسکن خود می‌شوند (هنگ، ۲۰۱۲: ۱۰۸) در چند دهه‌ی اخیر در ادبیات و متون توسعه، رضایت از زندگی در میان شاخص‌های کلیدی برای ارزیابی رفاه جوامع و سطح توسعه‌یافتگی آن مطرح است و مسکن نیز جزء جدایی‌ناپذیر زندگی افراد است (دیماتل و گوبل، ۲۰۱۰: ۴۹۸). ارزیابی رضایتمندی افراد از مسکن این امکان را برای متولیان این امر فراهم می‌کند که اطلاعات لازم را در جهت بهبود طراحی و توسعه‌ی پروژه‌های مسکن در آینده فراهم کنند (پریسر، ۱۹۸۹: ۸). در واقع رضایت از مسکن به‌عنوان یکی از مهم‌ترین اجزای اصلی کیفیت زندگی عمومی افراد است (السینگا و هوکسترا؛ ۲۰۰۵: ۴۰۱)؛ به‌علاوه، در بسیاری از موارد، مهم‌ترین عامل تأثیرگذار بر میزان رضایت فرد از سکونت در محله، مسکن و شرایط محیطی آن است (وستاوی، ۲۰۰۶: ۱۸۷). همچنین نارضایتی از مسکن باعث پیامدهای روانی نامطلوب مانند استرس در زندگی می‌شود (تومازوسکی و پیرالس، ۲۰۱۴: ۱۸۴). این پژوهش میزان رضایتمندی روستاییان را از مسکن بازسازی‌شده مورد بررسی قرار می‌دهد؛ از ۲۱ روستای بخش مرکزی، روستاهای قومی، محمدآباد قدس، کشکک، میر آقا بیک و ایله به علت اینکه در فاصله زمانی ۸۴ تا ۸۹ اعتباراتی دریافت نکرده‌اند از دایره پژوهش حذف گردیده و ۱۶ روستای دیگر مدنظر می‌باشند که جمعاً تسهیلات ارائه‌شده در این فاصله زمانی ۳۹۱ اعتبار بهسازی مسکن بوده است. با توجه به اعتبارات اعطاشده به تعداد زیادی از روستاهای بخش مرکزی شهرستان تایباد و بهسازی و مقاوم‌سازی مسکن آن‌ها، مدل ویکور به‌مثابه یکی از مدل‌های تصمیم‌گیری چند معیاری برای رتبه‌بندی مسکن روستایی بر اساس رضایتمندی روستاییان از مسکن انتخاب شد تا بتواند به این سؤال اساسی در فرآیند تحقیق پاسخ دهد

⁴ Tewedwr Jones

⁵ Gallent, Shucksmith

⁶ Hong

⁷ Dittmann & Goebel

⁸ Preiser

⁹ Elsinga & Hoekstra

¹ Westaway

¹ Tomaszewski, & Perales

که رتبه‌بندی نقاط روستایی بخش مرکزی شهرستان تایباد بر اساس میزان رضایت‌مندی افراد از مسکن روستایی به چه صورت می‌باشد؟ هم‌چنین، روستاهای دارای رتبه‌های بالا و رتبه‌های پایین شناسایی شوند و برای ارتقای مسکن روستاهای رتبه‌های پایین تدبیری اندیشیده شود.

روش تحقیق:

رویکرد کلی این پژوهش از نوع پژوهش‌های کمی و از نظر شیوه‌ی گردآوری داده‌ها مبتنی بر داده‌های کتابخانه‌ای اسنادی و پیمایشی میدانی است. یکی از منابع مهم برای به دست آوردن شاخص‌های مسکن روستایی اسناد بالادستی است. براین اساس، اطلاعات مربوط به ۲۳ شاخص مطابق جدول ۱- جمع‌آوری شد. جامعه آماری این تحقیق خانوارهای ساکن ۱۶ آبادی بخش مرکزی شهرستان تایباد می‌باشد که از دریافت تسهیلات بهسازی مسکن توسط آن‌ها حداقل ۵ سال گذشته است. مجموع خانوارهای ساکن در این روستاها ۵۰۷۶ خانوار می‌باشد. روش نمونه‌گیری احتمالی از نوع تصادفی است. حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران ۱۸۰ خانوار برآورد گردید. به طوری که ضریب اطمینان ۹۵ درصد مبنای محاسبات نگارنده قرار گرفت. سرانجام بر اساس "روش نسبت به‌اندازه"، تعداد خانوار نمونه‌ی تصادفی در هر یک از روستاهای نمونه محاسبه شد و در آن‌ها پرسش‌نامه‌ی خانوار تکمیل شد. مشخصات روستاهای منتخب در جدول ۲- آمده است. در این پژوهش از مدل ویکور استفاده گردید. در اصل همه‌ی مدل‌های تصمیم‌گیری چند معیاره دارای ۳ مرحله‌اند: ۱- تعیین کردن گزینه‌ها و معیارهای مناسب ۲- اندازه‌گیری مقادیر اهمیت نسبی هر معیار و تأثیر گزینه‌ها بر معیارها ۳- فرآیند محاسبه‌ی مقادیر عددی برای تعیین رتبه‌ی هر یک از گزینه‌ها. پس از تشکیل ماتریس وضع موجود، ابتدا باید وزن دهی معیارها صورت گیرد که در این پژوهش از روش وزن دهی *AHP* استفاده شد. سپس با استفاده از مدل ویکور رتبه‌بندی شاخص‌ها انجام شده است.

جدول ۱- شاخص‌های میزان رضایت‌مندی روستاییان از مسکن

مؤلفه‌های بهداشتی	مؤلفه‌های تأسیسات
A1 مناسب بودن حمام مسکن	B1 رضایت از آشپزخانه مسکن
A2 مناسب بودن سرویس بهداشتی مسکن	B2 رضایت از سیستم گرمایشی مسکن
A3 مناسب بودن سیستم دفع فاضلاب مسکن	B3 متناسب بودن تعداد در و پنجره مسکن
A4 مناسب بودن سیستم جمع‌آوری زباله	B4 استاندارد بودن در و پنجره مسکن
مؤلفه‌های رفاهی	مؤلفه‌های اقتصادی
C1 رضایت از میزان دسترسی به مراکز خرید	D1 استفاده از مسکن خود برای فعالیت‌های معیشتی
C2 رضایت از میزان دسترسی به حمل‌ونقل عمومی	D2 رضایت استفاده از مسکن برای فعالیت‌های معیشتی
C3 رضایت از میزان دسترسی به مراکز آموزشی	D3 رضایت از هزینه‌های ساخت مسکن در روستا

رضایت از میزان دسترسی به مراکز بهداشتی <i>C4</i>	<i>D4</i> رضایت از هزینه‌های تعمیرات اساسی مسکن <i>D5</i> رضایت از هزینه‌های پرداختی (آب، برق و غیره)
مؤلفه‌های کالبدی	مؤلفه‌های ایمنی
<i>E1</i> رضایت از طرح و نقشه مسکن <i>E2</i> رضایت از مساحت و سطح زیربنای مسکن <i>E3</i> رضایت از تعداد اتاق‌های مسکن <i>E4</i> متناسب بودن تعداد افراد ساکن با مساحت	<i>F1</i> رضایت از مصالح به‌کاررفته در مسکن <i>F2</i> مقاوم بودن مسکن در برابر زلزله

منبع: (شفیعی ثابت و میرواحدی، ۱۳۹۴)

پیشینه تحقیق

محمدی یگانه و همکاران، (۱۳۹۸) در مقاله "بررسی نقش مسکن پایدار روستایی بر موفقه های احساس مندی خانوارهای روستایی مطالعه موردی: دهستان خرقه غربی شهرستان آج" به این نتیجه رسیدند که بین شدت های موردنظر برای احساس امنیت خانوار، امنیت جانی، مالی و کالبدی بر روی آنها مکن پایدار تأثیر مثبت و معناداری دارد و مسکن پایدار باشاخص های احساس امنیت اجتماعی و زیست محیطی رابطه معناداری ندارد. همچنین نتایج نشان دهنده آن بود که از بین شاخص ها، مسکن پایدار بر روی شاخص احساس امنیت مالی دارای بیشترین تأثیر بوده به گونه ای که ۷۰/۴ درصد از واریانس متغیر احساس امنیت مالی توسط متغیر مسکن پایدار مورد تبیین قرار میگیرد.

شفیعی ثابت و میرواحدی، (۱۳۹۶) در مقاله "رتبه‌بندی رضایتمندی از مسکن روستایی با استفاده از تکنیک ویکور (مطالعه موردی: شهرستان ورامین) به این نتایج رسیدند که نقاط روستایی شهرستان ورامین به نسبت میزان رضایتمندی از مسکن در سطوح مختلفی قرار داشته‌اند که از بین ۳۱ روستا در سطح خیلی کم، ۸ روستا در سطح کم و تنها ۱ روستا در سطح خیلی زیاد قرار گرفته‌اند. روستای طغان با رتبه ۱ و سطح رضایتمندی خیلی زیاد (۰)، در بالاترین و روستای حسین‌آباد کاشانی با سطح رضایتمندی بسیار کم (۰/۹۷۵)، در پایین‌ترین رتبه قرار دارند. فاصله سطح روستاها به لحاظ سطح رضایتمندی نسبت به هم مشابه بوده و تفاوت چشم‌گیر و بسیار زیادی با یکدیگر ندارند، ولی قرار گرفتن ۳۱ روستا از ۴۰ روستای مورد مطالعه با سطح رضایتمندی خیلی کم نشان‌گر این است که سطح رضایتمندی در ساکنان محدوده مورد مطالعه بسیار پایین‌تر از حد متوسط قرار دارد.

عظیمی و فاروقی، (۱۳۹۳) در مقاله "بررسی رضایتمندی روستائیان از کیفیت مسکن جدید روستایی (مطالعه موردی: شهرستان شفت) به این نتایج مهم رسیدند که خانوارهای روستایی استفاده‌کننده از وام مسکن روستایی در محدوده مورد مطالعه از کیفیت مسکن جدید رضایت بالایی دارند. رضایتمندی از مسکن جدید مواردی چون کیفیت بهتر فیزیکی و مقاومت بیشتر آن در برابر حوادث طبیعی، نمای بیرونی بهتر، مصالح و امکانات مناسب به‌کاررفته در داخل بنا، محافظت بهتر در برابر عوامل طبیعی، تسهیلات و امکانات رفاهی و به‌طور کلی احساس راحتی و آسایش بیشتر را در برمی‌گیرد.

نتایج آزمون کروسکال والیس در این تحقیق نشان داد که میزان رضایت‌مندی روستائیان از کیفیت مسکن جدید با توجه به موفقیت جغرافیایی، اندازه جمعیتی روستاها، مساحت مسکن جدید، مدت‌زمان ساخت مسکن و محل سکونت قبلی خانوارهای روستایی متفاوت می‌باشد.

جمشیدی و جمینی، (۱۳۹۱) در مقاله "تحلیلی بر وضعیت رضایت‌مندی روستائیان از مسکن روستایی (مطالعه موردی: شهرستان روانسر) به‌طورکلی، نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در سطح $0/95$ درصد نشان داد سطح رضایت‌مندی در بین ساکنان محدوده مورد مطالعه در پایین‌تر از حد متوسط قرار دارد. همچنین نتایج نشان داد شش عامل بهداشتی، کالبدی، اقتصادی، تأسیسات، رفاهی و استحکام به‌طورکلی $80/88$ درصد از کا واریانس متغیرها (عوامل مؤثر بر رضایت‌مندی روستائیان از مسکن خود) را تبیین می‌نماید. همچنین نتایج تست دانکن نشان داد که دهستان‌های قوری قلعه و زال‌آب به‌طورکلی به لحاظ سطح رضایت‌مندی روستائیان از مسکن خود یا واحد مسکونی که در آن زندگی می‌کنند، در بالاترین و پایین‌ترین سطح رضایت در بین دهستان‌های شهرستان روانسر قرار دارند.

محمدی و همکاران (۱۳۹۵)، در مقاله "ارزیابی اثرات کیفیت مسکن در سرزندگی سکونتگاه‌های روستایی دهستان خامیرآباد، شهرستان مریوان" نتایج تحقیق بیانگر پایین بودن سطح ابعاد اقتصادی (۲/۳۴) و سیاسی (۲/۹۷) سرزندگی و کیفیت مسکن کمتر از شرایط متوسط (۲/۷۴) است. این تفاوت در سطح آلفا $0/01$ معنادار است و تفاوت آن‌ها از مطلوبیت عددی نیز به شکل منفی ارزیابی و برآورد شده است. همچنین نتایج نشان می‌دهد که بیشترین اثرگذاری کیفیت مسکن بر روی بعد اجتماعی با ضریب بتای $0/570$ و کمترین بر روی بعد اقتصادی با ضریب بتای $0/077$ است.

خاتون‌آبادی و همکاران (۱۳۹۰)، باهدف بررسی رضایت‌مندی ساکنان از کیفیت محیط سکونتی در روستا - شهر عاشق‌آباد به این نتیجه رسیدند که بین متغیرهای جنسیت، تأهل، سن تحصیلات، درآمد خانوار و متغیرهای ارتباطی - موقعیتی با سازه رضایت‌مندی از کیفیت محیط سکونتی ارتباط معنادار وجود دارد. همچنین، متغیرهای سن، تحصیلات و درآمد، حدود $49/7$ درصد از تغییرات سطح رضایت افراد را از کیفیت محیط مسکونی تبیین می‌کنند.

دیزا سرانو و استویانوا (۲۰۱۰)، رضایت‌مندی افراد از مسکن را در ۱۲ کشور عضو اتحادیه اروپا بررسی کرده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که وضعیت اقتصادی افراد یک متغیر مهم در میزان رضایت‌مندی آن‌ها از مسکن است. سطح رضایت‌مندی از مسکن می‌تواند جنبش‌هایی را که در راستای تقاضای مسکن مناسب ممکن است به وجود بیاید، پیش‌بینی کند.

بایدن و دیگران (۲۰۱۱) در مطالعه‌ای به ارزیابی رضایت‌مندی از مسکن آکرا (غنا) پرداخته‌اند و به این نتیجه رسیده‌اند که مهم‌ترین عامل در ارتقای سطح رضایت‌مندی افراد از مسکن، سیاست‌های دولت در مسکن باید به گونه‌ای باشد تا شرایط را برای ساخت‌وسازهایی مقرون‌به‌صرفه و باکیفیت در ناحیه مورد مطالعه برای همه مردم فراهم کند تا ازدیاد را در واحدهای مسکونی کاهش دهد.

مبانی نظری

مسکن در عین حال عامل اصلی جامعه‌پذیری افراد نسبت به جهان و کالایی عمده و تعیین‌کننده در سازمان اجتماعی فضا است که در شکل‌گیری هویت فردی، روابط اجتماعی و اهداف جمعی افراد نقش بسیار تعیین‌کننده دارد (شورت ۲۰۰۶: ۱۹۹). در بسیاری از موارد مهم‌ترین عامل تأثیرگذار بر میزان رضایت فرد از سکونت در محله، مسکن و شرایط محیطی آن است (وستاوی، ۲۰۰۶: ۱۸۷). نواحی روستایی با توجه به ماهیت تولیدی خود وابستگی زیادی به مسکن دارند. در نواحی روستایی مسکن علاوه بر نقش سرپناه بودن دارای کارکردهای دیگری مانند محل نگهداری دام و انبار محصولات تولیدشده، مکانی برای فعالیت‌های اقتصادی مانند فرآوری محصولات تولیدی کشاورزی هم است، از طرف دیگر امروزه با توسعه ارتباطات مسکن تا حد زیادی در نواحی روستایی به لحاظ شکل ظاهری، طراحی درونی و تعداد طبقات تغییر کرده است (قنبری، ۱۳۹۰: ۳۵).

مسکن پایدار روستایی

مسکن پایدار روستایی به مفهوم مسکنی که از لحاظ اقتصادی متناسب، از لحاظ اجتماعی قابل قبول، از نظر فنی و کالبدی امکان‌پذیر و مستحکم و سازگار با محیط‌زیست می‌باشد (چارلس، ۲۰۰۷: ۳). مسکن پایدار نقش بااهمیتی در ثبات خانواده، رشد اقتصادی و اجتماعی و بالا بردن ضریب ایمن افراد و خصوصاً ارتقای فرهنگی و آرامش روحی اعضای خانواده دارد و در کل سیستم نیز تأثیر می‌گذارد (آسایش، ۱۳۷۸: ۶۵).

جایگاه مسکن در برنامه‌های توسعه قبل و بعد از انقلاب اسلامی

قبل از انقلاب در برنامه اول توسعه (۱۳۲۷-۱۳۳۷) به کیفیت نامناسب مسکن به‌عنوان یکی از مشکلات روستاها اشاره شده بود که طی این دوره بسیاری از منابع طبیعی پایدار روستایی در معرض نابودی قرار گیرند ولی از این نظر که نقطه شروع برنامه‌های کلان توسعه‌ای بود از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. در برنامه دوم (۱۳۳۵-۱۳۴۱) تنها به برخی از خدمات زیرساختی در روستاها اشاره شده بود، در حالی که ۳۰ درصد اعتبارات به عمران شهری و ۱ درصد اعتبارات به عمران روستایی تعلق گرفت و در آن ایام جمعیت روستایی کشور ۳ برابر جمعیت شهری بود. برنامه سوم (۱۳۴۲-۱۳۴۶) با اجرای اصلاحات اراضی همراه گردید این امر باعث شد که روستاها در کانون توجه قرار گیرند با این وجود در متن این برنامه اشاره‌ای به مسکن روستایی نشده است و سرانه سرمایه‌گذاری در طول این برنامه برای هر روستایی ۷۶ ریال و برای هر فرد شهری ۳۰۴۰ ریال بوده است. برنامه چهارم توسعه (۱۳۴۷-۱۳۵۱) از آنجایی که در این برنامه برای اولین بار فصل خاصی تحت عنوان عمران و نوسازی روستایی در نظر گرفته شده شاید بتوان آن را اولین برنامه نامید که در آن برداشتی

¹ Short	2
¹ wesaway	3
¹ Charles	4

معقول از توسعه روستایی بیان شده باین وجود در این فصل اشاره‌ای به تأمین مسکن وجود ندارد. برنامه پنجم توسعه (۱۳۵۲-۱۳۵۶) طی این برنامه کاهش شکاف و نابرابری‌ها میان نواحی شهری و روستایی و توزیع متعادل سرمایه مدنظر قرار گرفت که در واقع واکنشی بود به بحران‌های اجتماعی به وجود آمده در این چهارچوب برنامه خدمات‌رسانی به نواحی روستایی دنبال شد.

وقوع انقلاب و مسائل بعدی باعث شد که برنامه پنجم قبل از انقلاب به مرحله اجرا نرسد. همچنین به علت مسائل ناشی از جنگ و تمرکز نیروها و سرمایه‌ها در این زمینه تا سال ۱۳۶۸ کشور فاقد برنامه‌ریزی توسعه بود.

در برنامه اول توسعه بعد از انقلاب (۱۳۶۸-۱۳۷۲) ساخت و احداث ۷۰۲ هزار نفر واحد مسکونی روستایی پیش‌بینی شده بود. البته ایجاد فاصله ۱۰ ساله باعث ایجاد یک گسست در روند نظام برنامه‌ریزی ایران به بار آورد. اثرات این تغییر در عرصه برنامه‌ریزی روستایی به صورت شکل‌گیری نهادهای جدید فاقد اساسنامه، عدم هماهنگی‌ها و تداخلات سازمانی نمود یافت که در نهایت باعث ایجاد ائتلاف سرمایه‌ها گردید.

در برنامه دوم بعد از انقلاب (۱۳۷۴-۱۳۷۸) پیش‌بینی ۶۱۲ هزار واحد مسکونی به صورت آزاد و ۴۲۵ هزار واحد مسکونی به صورت حمایت‌شده با استفاده از تسهیلات بانکی ۵۰۰ هزار واحد مسکونی برای مقابله با آسیب‌های ناشی از سوانح طبیعی پیش‌بینی شده بود.

در برنامه سوم (۱۳۷۹-۱۳۸۳) احداث ۳۷۵ هزار واحد مسکونی روستایی با استفاده از تسهیلات بهسازی پیش‌بینی شده محقق گردید و ۵۰۰ هزار واحد مسکونی روستایی با استفاده از تسهیلات بهسازی پیش‌بینی شده محقق گردید و ۵۰۰ هزار واحد مسکونی با استفاده از اعتبارات بازسازی مناطق سانحه دیده احداث می‌شد.

در برنامه چهارم (۱۳۸۴-۱۳۸۹) بند شماره ۸ این اصل (رفع محرومیت‌ها مخصوصاً در مناطق روستایی) به طور صریح به رفع محرومیت مناطق روستایی اشاره دارد. ولی بیان این مسئله بعد از ۵۷ سال برنامه‌ریزی روستایی گویای وجود ضعف در پیشبرد برنامه‌های توسعه‌ای می‌باشد. در این راستا در سال‌های اخیر دولت سیاست پرداخت وام مسکن روستایی را دنبال و به اجرا درآورده است (طرح جامع مسکن، سند تحلیلی، ۱۳۸۵: ۱۴).

در برنامه ششم توسعه (۱۳۹۶-۱۴۰۰)، طبق آمارهای بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، تنها ۲٫۱ میلیون واحد مسکن روستایی معادل ۳۹ درصد از کل مسکن‌های روستایی موجود به صورت مقاوم هستند و مابقی حدود ۳٫۲ میلیون واحد نیاز به بهسازی و نوسازی دارد؛ لذا علاوه بر نیاز به ساخت مسکن روستایی جدید در کشور باید برای مقاوم‌سازی واحدهای مسکونی غیر مقاوم نیز فکری شود. در این برنامه، تهیه طرح‌های هادی و بهسازی مسکن و طرح‌های توسعه و بازنگری آن برای همه‌ی روستاها و آبادی‌های بالای بیست خانوار و مناطق عشایری در اولویت قرار گرفته و با شناسایی روستاهای در معرض خطر سوانح طبیعی جهت اجرای طرح‌های بهسازی و ایمن‌سازی مسکن روستایی، به نوعی برنامه‌ریزی شده که تا پایان اجرای قانون حداقل ۳۰٪ مسکن با مقاومت پایین ایمن‌سازی شوند (قانون برنامه ششم توسعه، ۱۳۹۶: ۳۶).

جایگاه مسکن روستایی در توسعه روستایی

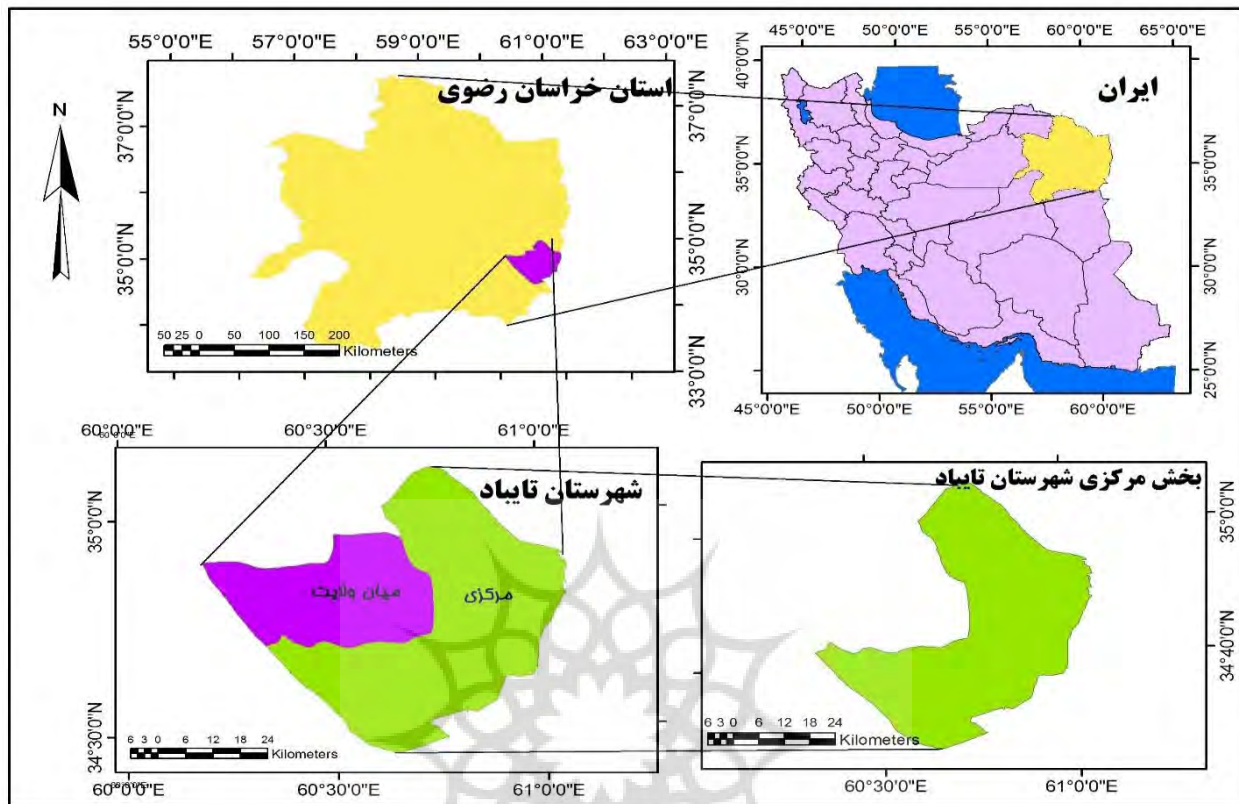
توسعه پایدار روستایی توسعه‌ای است که زندگی روستا را بهبود می‌بخشد و زمینه‌های لازم برای رشد جوامع روستایی را فراهم می‌کند. روند رو به رشد مهاجرت روستایی به شهر موجب خالی شدن روستاها از سکنه شده است. در نتیجه بناهای موجود در روستاها دچار تخریب و نابودی می‌شود. از سوی دیگر آسیب‌پذیری بالای سکونتگاه‌های روستایی در برابر سوانح طبیعی موجب ایجاد خسارت‌های جانی و مالی فراوان به این مناطق شده است که همین موضوع در مهاجرت روستاییان بی‌اثر نبوده است بدین ترتیب توجه به مجتمع‌های زیستی روستایی که مسکن از مهم‌ترین عناصر آن بشمار می‌رود از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و برای حفظ ساختارها و پایه‌های سکونت روستاییان و ماندگاری آن در مکان و حفظ فرهنگی و نظام معیشتی و تولیدی آن باید پژوهش‌های فراوانی انجام پذیرد و بر پایه دستاوردهای پژوهش علمی در روستاها بکار گرفته شود (بنیاد مسکن اسلامی، ۱۳۸۶: ۸۱).

نقش اسکان پایدار و تأمین مسکن مناسب برای مردم در روند توسعه بسیار اهمیت دارد. پس مسکن پایدار روستایی را می‌توان یکی از شاخص‌ها در توسعه و عمران روستا محسوب نمود و از این جهت شناخت ویژگی‌های مسکن روستایی و روش‌های تأمین آن اهمیت پیدا می‌کند (چپرلی، ۱۳۸۶: ۱۴-۱۲).

منطقه مورد مطالعه

شهرستان تایباد با وسعت ۲۹۲۹/۰۷ کیلومتر مربع در فاصله ۲۳۰ کیلومتری جنوب شرقی مشهد قرار گرفته است و بزرگ‌ترین نقطه شهری این شهرستان بوده و دارای طول جغرافیایی ۶۰ درجه و ۴۷ دقیقه و ۳۷/۵ ثانیه شرقی و عرض جغرافیایی ۳۴ درجه و ۴۵ دقیقه و ۱۶/۸۳ ثانیه شمالی می‌باشد. ارتفاع آن از سطح دریا ۸۱۰ متر می‌باشد. این شهرستان بر سر راه هرات، اسلام قلعه و تربت جام واقع می‌باشد و با کشور افغانستان ۱۲۳ کیلومتر مرز مشترک دارد (سند توسعه شهرستان، ۱۳۹۵). شهرستان تایباد دارای ۲ بخش، ۳ شهر و ۴ دهستان با جمعیت ۱۱۷۵۶۴ نفر می‌باشد که ۶۶ درصد جمعیت در شهر و ۳۴ درصد جمعیت در روستاها ساکن می‌باشند. (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵).

بخش مرکزی شهرستان تایباد در موقعیت جغرافیایی ۶۷ درجه و ۱۷ دقیقه تا ۶۷ درجه و ۹۷ دقیقه طول شرقی و ۳۸ درجه و ۳۴ دقیقه تا ۳۹ درجه و ۰۸ دقیقه عرض شمالی واقع شده است و در قسمت غربی آن بخش میان ولایت قرار دارد. بخش مرکزی شهرستان تایباد دارای دو دهستان به نام‌های کرات و پایین ولایت می‌باشد. همچنین بخش مرکزی دارای ۲۱ روستای دارای بالای بیست خانوار به نام‌های رهنه، اسدآباد، کرات، فرمان آباد، آبقه، حاجی آباد، ارزنچه سفلی، محسن آباد، قلعه‌نو آبقه، پشته، ارزنچه علیا، دوغارون، فرزنه، سرداب، کوه آباد، فیض آباد، قومی، محمدآباد قدس، کشکک، میرآقا بیک و ایله می‌باشد. (بخشداری مرکزی شهرستان تایباد، ۱۴۰۰).



نقشه ۱- موقعیت استان خراسان رضوی در کشور، شهرستان تایباد در استان و بخش مرکزی در شهرستان تایباد

اسامی و مشخصات روستاهای مورد مطالعه در جدول ۲- آمده است (روستاهایی که از سال ۸۴ تا ۸۹ اعتبارات بهسازی مسکن را دریافت کرده‌اند).

جدول ۲- اسامی روستاهای مورد مطالعه

نام روستا	بخش	دهستان	جمعیت	خانوار	نمونه	موقعیت جغرافیایی
اسدآباد	مرکزی	کرات	۲۰۶۶	۶۵۳	۲۰	۴۶ درجه و ۶۰ دقیقه طول جغرافیایی و ۴۱ درجه و ۳۴ دقیقه عرض جغرافیایی
کرات	مرکزی	کرات	۹۹۶	۲۸۱	۹	۶۰ درجه و ۳۴ دقیقه طول شرقی و ۳۴ درجه و ۳۴ دقیقه عرض شمالی
رهنه	مرکزی	کرات	۱۹۶۸	۵۱۷	۱۵	۶۰ درجه و ۲۹ دقیقه طول جغرافیایی و ۳۱ درجه و ۳۴ دقیقه عرض جغرافیایی
فرمان آباد	مرکزی	کرات	۲۹۶۹	۷۳۹	۲۵	۳۴ درجه و ۴۲ دقیقه عرض جغرافیایی و ۶۰ درجه و ۴۵ دقیقه طول شرقی
آبچه	مرکزی	کرات	۲۶۸۷	۶۸۹	۲۰	۳۴ درجه و ۳۹ دقیقه و ۶۰ ثانیه عرض جغرافیایی شمالی و ۶۰ درجه و ۳۹ دقیقه و ۲ ثانیه طول جغرافیایی شرقی
قلعه‌نو آبچه	مرکزی	کرات	۷۹۰	۲۱۷	۷	۳۴ درجه و ۳۹ دقیقه و ۶۰ ثانیه عرض جغرافیایی شمالی و ۶۰ درجه و ۳۹ دقیقه و ۲ ثانیه طول جغرافیایی شرقی
پشته	مرکزی	کرات	۳۰۲۸	۷۵۴	۲۴	۳۴ درجه و ۲ دقیقه عرض جغرافیایی و ۶۰ درجه و ۲۲ دقیقه طول جغرافیایی
فرزنه	مرکزی	کرات	۱۵۳۱	۴۲۶	۱۵	۶۰ درجه و ۳۷ دقیقه طول جغرافیایی و ۳۴ درجه و ۳۱ دقیقه عرض جغرافیایی

کوه آباد	مرکزی	کرات	۱۰۴۳	۲۶۶	۹	۳۰ درجه و ۶۰ دقیقه طول جغرافیایی و ۳۶ درجه و ۳۴ دقیقه عرض جغرافیایی
حاجی آباد	مرکزی ولایت	پایین	۱۱۵۰	۳۱۱	۸	۶۰ درجه و ۵۲ دقیقه طول جغرافیایی و ۳۴ درجه ۴۲ دقیقه
ارزنچه سفلی	مرکزی ولایت	پایین	۱۳۳۸	۳۳۰	۸	۶۰ درجه و ۳۴ دقیقه طول جغرافیایی و ۳۴ درجه و ۵۲ دقیقه عرض جغرافیایی
محسن آباد	مرکزی ولایت	پایین	۱۱۷۱	۳۲۴	۸	۶۰ درجه و ۴۹ دقیقه طول شرقی و ۳۴ درجه و ۵۴ دقیقه عرض شمالی
ارزنچه علیا	مرکزی ولایت	پایین	۶۶۱	۱۸۵	۵	۳۴ درجه و ۵۰ دقیقه عرض شمالی و ۴۹ درجه و ۶۰ دقیقه طول شرقی
دوغارون	مرکزی ولایت	پایین	۱۱۷	۳۳	۲	۳۴ درجه و ۴۴ دقیقه عرض جغرافیایی و ۶۰ درجه و ۵۲ دقیقه طول جغرافیایی
سرداب	مرکزی ولایت	پایین	۲۱۴	۴۸	۲	۳۴ درجه و ۵۱ دقیقه عرض جغرافیایی و ۶۰ درجه و ۴۷ دقیقه طول جغرافیایی
فیض آباد	مرکزی ولایت	پایین	۲۶۰	۷۵	۳	۳۴ درجه و ۴۵ دقیقه و ۴۶ ثانیه عرض جغرافیایی شمالی و ۶۰ درجه و ۴۹ دقیقه و ۵۷ ثانیه طول جغرافیایی شرقی

اداره بنیاد مسکن شهرستان تایباد، ۱۴۰۰

یافته‌های تحقیق

یافته‌های توصیفی تحقیق نشان می‌دهد، ۶۸/۹٪ پاسخگویان مرد و ۳۱/۱٪ آن‌ها زن، از بین ۱۸۰ نمونه، ۷/۲٪ افراد فاقد سواد، ۷/۸٪ افراد دارای سواد ابتدایی، ۲۶/۲٪ آن‌ها دارای مدرک راهنمایی، ۲۶/۷٪ آن‌ها دارای مدرک دیپلم و ۳۶/۱٪ هم بالاتر از دیپلم تحصیلات داشته‌اند. سن افراد مورد مطالعه طبق نتایج ۴۸/۳٪ افراد مورد بررسی بین ۲۰ تا ۴۰ سال، ۴۴/۴٪ در بازه ۴۱ تا ۶۰ سال و ۷/۲٪ افراد مورد بررسی در بازه سنی ۶۱ تا ۸۰ سال می‌باشد. همچنین میانگین و انحراف معیار سن افراد مورد مطالعه به ترتیب برابر ۴۳/۰۶ و ۱۰/۰۵ سال می‌باشد. از نظر اشتغال ۱۵/۶٪ سرپرستان خانوار کارمند، ۲۰/۶٪ کارگر، ۳۳/۹٪ کشاورز، ۱۸/۳٪ دامدار و ۱۱/۷٪ در سایر مشاغل فعالیت دارند. وضعیت تأهل آنان نشان می‌دهد ۱۰٪ افراد مجرد و ۹۰٪ آن‌ها متأهل می‌باشند.

نحوه‌ی پیاده‌سازی مدل ویکور مراحل انجام کار به شرح زیر است:

الف) محاسبه‌ی مقادیر نرمال شده

ب) تعیین بهترین و بدترین مقدار برای همه‌ی توابع معیارها

ج) تعیین وزن و درجه‌ی اهمیت خصوصیت‌ها.

همان‌طور که در جدول ۴- مشاهده می‌شود، ابتدا ماتریس جغرافیایی نرمال شده در ۲۳ شاخص برای ۱۶ روستا محاسبه شده است. در این ماتریس، ستون گویه‌های مورداستفاده در سنجش میزان رضایت‌مندی روستاییان از مسکن است و در ردیف‌ها نیز نام روستاهای مورد مطالعه قرار دارد.

جدول ۳- روستاهای منتخب مورد مطالعه

f2	f1	e4	e3	e2	e1	d5	d4	d3	d2	d1	c4	c3	c2	c1	b4	b3	b2	b1	a4	a3	a2	a1	شاخص‌ها روستاها
۴	۴	۳	۲	۴	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۲	۳	۳	۴	۳	۴	۳	۳	۳	۲	۳	اسدآباد
۳	۳	۳	۳	۳	۴	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۲	۳	۳	۲	۳	۳	۲	۳	۳	۳	کرات
۳	۴	۳	۲	۳	۳	۳	۳	۴	۳	۳	۲	۲	۲	۲	۲	۳	۳	۳	۲	۲	۳	۳	رهنه
۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۲	۳	۳	۳	۳	۲	۲	۳	۳	۲	۳	۳	۲	۳	۲	۳	فرمان آباد
۳	۴	۳	۲	۳	۳	۳	۳	۲	۳	۳	۲	۲	۳	۲	۲	۳	۳	۳	۲	۲	۳	۲	آبچه
۲	۵	۳	۲	۳	۴	۱	۳	۳	۲	۳	۲	۲	۲	۳	۲	۲	۴	۲	۲	۲	۲	۳	قلعه‌نو آبچه
۳	۴	۳	۳	۴	۴	۳	۴	۲	۳	۳	۳	۲	۲	۲	۳	۳	۳	۳	۲	۲	۳	۳	پشته
۳	۴	۳	۳	۲	۴	۳	۳	۲	۳	۳	۲	۲	۳	۲	۳	۳	۳	۲	۲	۳	۲	۲	فرزنه
۴	۴	۳	۲	۳	۴	۲	۲	۲	۳	۳	۳	۲	۳	۲	۲	۲	۳	۲	۲	۲	۳	۲	کوه آباد
۳	۳	۳	۳	۳	۴	۲	۳	۴	۳	۳	۱	۳	۳	۲	۳	۲	۲	۲	۳	۲	۲	۳	حاجی آباد
۳	۴	۳	۳	۲	۳	۳	۳	۳	۲	۳	۲	۲	۳	۲	۲	۳	۳	۲	۱	۲	۱	۲	ارزنچه سفلی
۲	۳	۳	۳	۲	۳	۴	۳	۳	۳	۳	۲	۲	۲	۳	۳	۳	۳	۲	۳	۲	۳	۲	محسن آباد
۳	۳	۳	۲	۳	۳	۲	۳	۳	۳	۲	۳	۲	۳	۲	۳	۳	۳	۳	۴	۳	۳	۳	ارزنچه علیا
۳	۴	۲	۲	۲	۳	۲	۲	۲	۳	۳	۲	۲	۲	۳	۲	۲	۳	۳	۳	۳	۱	۱	دوغارون
۲	۳	۳	۲	۳	۳	۲	۳	۲	۳	۳	۳	۲	۲	۲	۳	۲	۳	۳	۳	۳	۱	۲	سرداب
۳	۳	۳	۲	۲	۳	۲	۳	۳	۳	۳	۳	۲	۳	۲	۳	۲	۳	۳	۳	۲	۱	۲	فیض آباد

جدول ۴- ماتریس جغرافیایی نرمال شده

شاخص روستاها	a1	a2	a3	a4	b1	b2	b3	b4	c1	c2	c3	c4	d1	d2	d3	d4	d5	e1	e2	e3	e4	f1	f2
اسدآباد	۰.۳	۰.۲۱	۰.۳	۰.۳	۰.۲۸	۰.۳۲	۰.۲۹	۰.۳۷	۰.۳	۰.۲۹	۰.۲۳	۰.۳	۰.۲۵	۰.۲۶	۰.۲۷	۰.۲۶	۰.۲۸	۰.۲۲	۰.۳۵	۰.۲	۰.۲۵	۰.۲۷	۰.۲۳
کرات	۰.۳	۰.۳۲	۰.۳	۰.۲	۰.۲۸	۰.۲۴	۰.۲	۰.۲۸	۰.۳	۰.۲	۰.۳۵	۰.۳	۰.۲۵	۰.۲۶	۰.۲۷	۰.۲۶	۰.۲۸	۰.۲۹	۰.۲۶	۰.۳	۰.۲۵	۰.۲	۰.۲۵
رهنه	۰.۳	۰.۳۲	۰.۲	۰.۲	۰.۲۸	۰.۲۴	۰.۲۹	۰.۱۹	۰.۲	۰.۲	۰.۲۳	۰.۲	۰.۲۵	۰.۲۶	۰.۲۶	۰.۲۶	۰.۲۸	۰.۲۲	۰.۲۶	۰.۲	۰.۲۵	۰.۲۷	۰.۲۵
فرمان آباد	۰.۳	۰.۲۱	۰.۳	۰.۲	۰.۲۸	۰.۲۴	۰.۲	۰.۲۸	۰.۳	۰.۲	۰.۲۳	۰.۳	۰.۲۵	۰.۲۶	۰.۲۷	۰.۱۷	۰.۲۸	۰.۲۲	۰.۲۶	۰.۳	۰.۲۵	۰.۲	۰.۲۵
آبچه	۰.۲	۰.۳۲	۰.۲	۰.۲	۰.۲۸	۰.۲۴	۰.۲۹	۰.۱۹	۰.۲	۰.۲۹	۰.۲۳	۰.۲	۰.۲۵	۰.۲۶	۰.۱۸	۰.۲۶	۰.۲۸	۰.۲۲	۰.۲۶	۰.۲	۰.۲۵	۰.۲۷	۰.۲۵
قلعه نو آبچه	۰.۳	۰.۲۱	۰.۲	۰.۲	۰.۱۹	۰.۳۲	۰.۲	۰.۱۹	۰.۳	۰.۲	۰.۲۳	۰.۲	۰.۲۵	۰.۱۷	۰.۲۷	۰.۲۶	۰.۰۹	۰.۲۹	۰.۲۶	۰.۲	۰.۲۵	۰.۳۴	۰.۱۷
پشته	۰.۳	۰.۳۲	۰.۲	۰.۲	۰.۲۸	۰.۲۴	۰.۲۹	۰.۲۸	۰.۲	۰.۲	۰.۲۳	۰.۳	۰.۲۵	۰.۲۶	۰.۱۸	۰.۳۴	۰.۲۸	۰.۲۹	۰.۳۵	۰.۳	۰.۲۵	۰.۲۷	۰.۲۵
فرزنه	۰.۲	۰.۲۱	۰.۳	۰.۲	۰.۱۹	۰.۲۴	۰.۲۹	۰.۲۸	۰.۲	۰.۲۹	۰.۲۳	۰.۲	۰.۲۵	۰.۲۶	۰.۱۸	۰.۲۶	۰.۲۸	۰.۲۹	۰.۱۷	۰.۳	۰.۲۵	۰.۲۷	۰.۲۵
کوه آباد	۰.۲	۰.۳۲	۰.۲	۰.۲	۰.۱۹	۰.۲۴	۰.۲	۰.۱۹	۰.۲	۰.۲۹	۰.۲۳	۰.۳	۰.۲۵	۰.۲۶	۰.۱۸	۰.۱۷	۰.۱۹	۰.۲۹	۰.۲۶	۰.۲	۰.۲۵	۰.۲۷	۰.۲۵
حاجی آباد	۰.۳	۰.۲۱	۰.۲	۰.۳	۰.۱۹	۰.۱۶	۰.۲	۰.۲۸	۰.۲	۰.۲۹	۰.۳۵	۰.۱	۰.۲۵	۰.۲۶	۰.۳۵	۰.۲۶	۰.۱۹	۰.۲۹	۰.۲۶	۰.۳	۰.۲۵	۰.۲	۰.۲۵
ارزنجه سفلی	۰.۲	۰.۱۱	۰.۲	۰.۱	۰.۱۹	۰.۲۴	۰.۲۹	۰.۱۹	۰.۲	۰.۲	۰.۲۳	۰.۲	۰.۲۵	۰.۱۷	۰.۲۷	۰.۲۶	۰.۲۸	۰.۲۲	۰.۱۷	۰.۳	۰.۲۵	۰.۲۷	۰.۲۵
محسن آباد	۰.۲	۰.۳۲	۰.۲	۰.۲	۰.۱۹	۰.۲۴	۰.۲۹	۰.۲۸	۰.۳	۰.۲	۰.۲۳	۰.۲	۰.۲۵	۰.۲۶	۰.۲۷	۰.۲۶	۰.۳۸	۰.۲۲	۰.۱۷	۰.۳	۰.۲۵	۰.۲	۰.۲۵
ارزنجه علیا	۰.۳	۰.۳۲	۰.۳	۰.۳۹	۰.۲۸	۰.۲۴	۰.۲۹	۰.۱۹	۰.۳	۰.۲۹	۰.۲۳	۰.۳	۰.۱۷	۰.۲۶	۰.۲۷	۰.۲۶	۰.۱۹	۰.۲۲	۰.۲۶	۰.۲	۰.۲۵	۰.۲	۰.۲۵
دوغارون	۰.۱	۰.۱۱	۰.۳	۰.۳	۰.۲۸	۰.۲۴	۰.۲	۰.۱۹	۰.۳	۰.۲	۰.۲۳	۰.۲	۰.۲۵	۰.۲۶	۰.۱۸	۰.۱۷	۰.۱۹	۰.۲۲	۰.۱۷	۰.۲	۰.۱۷	۰.۲۷	۰.۲۵
سرداب	۰.۲	۰.۱۱	۰.۳	۰.۳	۰.۲۸	۰.۲۴	۰.۲	۰.۲۸	۰.۲	۰.۲	۰.۲۳	۰.۳	۰.۲۵	۰.۲۶	۰.۱۸	۰.۲۶	۰.۱۹	۰.۲۲	۰.۲۶	۰.۲	۰.۲۵	۰.۲	۰.۲۵
فیض آباد	۰.۲	۰.۱۱	۰.۲	۰.۳	۰.۲۸	۰.۲۴	۰.۲	۰.۲۸	۰.۲	۰.۲	۰.۲۳	۰.۳	۰.۲۵	۰.۲۶	۰.۲۷	۰.۲۶	۰.۱۹	۰.۲۲	۰.۱۷	۰.۲	۰.۲۵	۰.۲	۰.۲۵

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

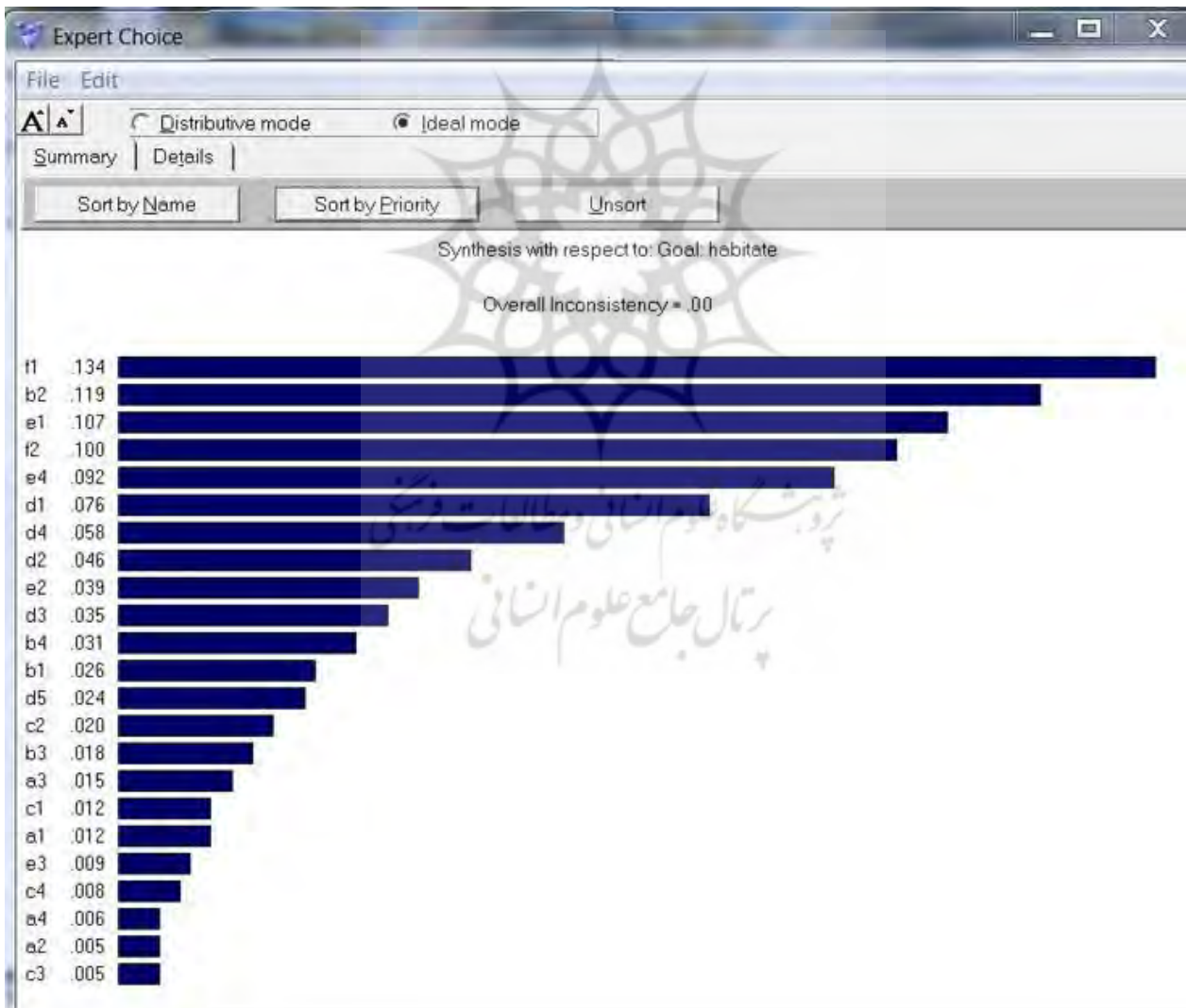
در گام بعدی بهترین و بدترین مقدار برای همی توابع معیارها در جدول ۵- محاسبه شد که آن‌ها به ترتیب f_j^* و f_j^- نامیده می‌شوند. در جدول ۵- بزرگ‌ترین مقدار در مورد شاخص‌های رضایت‌مندی از مسکن از جدول f_{max} و کوچک‌ترین مقدار در ردیف f_{min} درج شده است. در گام بعد برای وزن‌دار کردن ماتریس نرمال، ابتدا وزن هر یک از معیارها را محاسبه کردیم که در این زمینه از روش AHP استفاده شد و سپس وزن و درجه‌ی اهمیت شاخص‌ها به دست آمد که در جدول ۶- آمده است. پس از تعیین وزن معیارها، مقادیر ماتریس نرمال هر یک از گزینه‌ها بر وزن معیارها ضرب می‌شود و درنهایت، ماتریس نرمال وزن‌دار به دست می‌آید.



جدول ۵- بهترین و بدترین مقدار برای توابع معیارها

شاخص	f_{max}	f_{min}	$F^* - F^-$
f_2	۰.۰۳۳۴	۰.۰۱۶۷	۰.۰۱۶۷
f_1	۰.۰۴۴۶	۰.۰۲۶۷	۰.۰۱۷۸
e_4	۰.۲۳۹۲	۰.۱۵۹۵	۰.۰۷۹۷
e_3	۰.۰۰۲۷	۰.۰۰۱۸	۰.۰۰۰۹
e_2	۰.۰۱۳۵	۰.۰۰۶۸	۰.۰۰۶۸
e_1	۰.۰۳۱۴	۰.۰۲۳۵	۰.۰۰۷۸
d_5	۰.۰۰۰۹	۰.۰۰۲۳	۰.۰۰۱۴
d_4	۰.۰۱۹۹	۰.۰۰۹۹	۰.۰۰۹۹
d_3	۰.۰۱۲۴	۰.۰۰۶۲	۰.۰۰۶۲
d_2	۰.۰۱۱۹	۰.۰۰۷۹	۰.۰۰۴
d_1	۰.۰۱۹۳	۰.۰۱۲۹	۰.۰۰۶۴
c_4	۰.۰۰۲۴	۰.۰۰۰۸	۰.۰۰۱۶
c_3	۰.۰۰۱۷	۰.۰۰۱۲	۰.۰۰۰۵
c_2	۰.۰۰۵۹	۰.۰۰۳۹	۰.۰۰۲
c_1	۰.۰۰۳۶	۰.۰۰۲۴	۰.۰۰۱۲
b_4	۰.۰۱۱۵	۰.۰۰۵۸	۰.۰۰۵۸
b_3	۰.۰۰۵۳	۰.۰۰۳۵	۰.۰۰۱۸
b_2	۰.۰۳۸۵	۰.۰۱۹۲	۰.۰۱۹۲
b_1	۰.۰۰۷۳	۰.۰۰۴۹	۰.۰۰۲۴
a_4	۰.۰۰۲۴	۰.۰۰۰۶	۰.۰۰۱۸
a_3	۰.۰۰۴۵	۰.۰۰۰۳	۰.۰۰۱۵
a_2	۰.۰۰۱۶	۰.۰۰۰۵	۰.۰۰۱۱
a_1	۰.۰۰۳۶	۰.۰۰۱۲	۰.۰۰۲۴

منبع: یافته‌های تحقیق



شکل ۱- نمودار و وزن نهایی شاخص‌ها در نرم‌افزار Expert Choice

جدول ۶- وزن معیارها بر اساس روش تحلیل سلسله مراتبی (AHP)

شاخص	وزن شاخص
$a1$	۰.۰۱۲
$a2$	۰.۰۰۵
$a3$	۰.۰۱۵
$a4$	۰.۰۰۶
$b1$	۰.۰۲۳
$b2$	۰.۱۱۹
$b3$	۰.۰۰۸
$b4$	۰.۰۳۱
$c1$	۰.۰۱۲
$c2$	۰.۰۲
$c3$	۰.۰۰۵
$c4$	۰.۰۰۸
$d1$	۰.۰۷۳
$d2$	۰.۰۴۶
$d3$	۰.۰۶۵
$d4$	۰.۰۵۸
$d5$	۰.۰۲۴
$e1$	۰.۱۰۷
$e2$	۰.۰۳۹
$e3$	۰.۰۰۹
$e4$	۰.۰۹۴
$f1$	۰.۱۳۱
$f2$	۰.۱

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۰

وزن معیارها بر اساس روش *AHP* در جدول ۶- مشاهده می‌شود؛ که طبق آن تأثیرگذارترین شاخص‌ها، شاخص $e1$ (رضایت از طرح و نقشه‌ی مسکن)، $e4$ (متناسب بودن تعداد افراد ساکن با مساحت)، $f1$ (رضایت از مصالح بکار رفته در مسکن) و $f2$ (مقاوم بودن مسکن در برابر زلزله) می‌باشد. از آنجاکه بحث بهسازی مسکن و همچنین بررسی میزان رضایتمندی روستاییان مدنظر می‌باشد، طبق جدول ۶- وزن معیارهای محاسبه‌شده نشان‌دهنده این امر است که مؤلفه‌های بعد کالبدی و ایمنی بالاترین رضایت و تأثیرگذاری را داشته‌اند و همچنین شاخص‌های $a1$ و $a2$ (مناسب بودن حمام و سرویس بهداشتی مسکن)، $c2$ و $c3$ (رضایت از میزان دسترسی به حمل و نقل عمومی و مراکز آموزشی) کمترین وزن و عبارتی کمترین رضایت را از سوی ساکنان به‌دست آورده‌اند.

د) محاسبه‌ی فاصله‌ی گزینه‌ها از راه‌حل ایده آل و سپس حاصل جمع آن‌ها برای ارزش نهایی

ه) محاسبه‌ی مقدار ویکور Q_i (جدول ۸)

S بیانگر میزان فاصله از راه‌حل ایده آل مثبت، R فاصله از راه‌حل ایده آل منفی و Q مقدار ویکور است. همان‌طور که در جدول ۸- مشاهده می‌شود، بر اساس مقادیر Q_i محاسبه‌شده، گزینه‌ها رتبه‌بندی شده است. شایان‌ذکر است که در تکنیک ویکور هر چه قدر مقدار Q_i کمتر باشد، رتبه‌ی آن مؤلفه بیشتر است که این موضوع یکی از تفاوت‌های اساسی این مدل با سایر مدل‌های رتبه‌بندی است. با توجه به سطح رضایتمندی روستاییان که توسط ۲۳ شاخص سنجیده شده است و با توجه به نتایج به‌دست‌آمده در جدول ۷- مقادیر سنجش و ارزیابی کمی و کیفی بین ارزش‌های $۰/۲۰۰ - ۰$ سطح رضایتمندی خیلی زیاد تا $۱ - ۰/۸۰$ سطح رضایتمندی خیلی کم دسته‌بندی شده است و هرچه عدد ارزش ویکور برای هر روستا کمتر باشد، منطقه‌ی موردنظر وضعیت بهتر و سطح بالاتری از سطح رضایتمندی نسبت به مسکن را دارد. بر همین اساس سطح رضایتمندی روستاها در جدول ۸- دسته‌بندی شده است.

جدول ۷- مقادیر سطح کمی و کیفی رضایت‌مندی از مسکن روستایی

۰-۰۲	۰۲۰۱-۰۴	۰۴۰۱-۰۶	۰۶۰۱-۰۸	۰۸۰۱-۱
خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم

جدول ۸- محاسبات R, S, Q و رتبه‌بندی شاخص‌های رضایت‌مندی از مسکن روستایی

نام روستا	R	S	Q	رتبه	سطح رضایت‌مندی
اسدآباد	۰۰۷	۰۲۴۵	۰	۱	خیلی زیاد
کرات	۰۰۷۱	۰۲۸۷	۰۰۶۱	۲	خیلی زیاد
پشته	۰۰۷۱	۰۳۲۶	۰۱۱۲	۳	خیلی زیاد
ارزنچه علیا	۰۰۷	۰۳۵۴	۰۱۴۱	۴	خیلی زیاد
رهنه	۰۰۷۱	۰۴۲۷	۰۲۴۴	۵	زیاد
فیض‌آباد	۰۰۷	۰۴۴۸	۰۲۶۵	۶	زیاد
آبچه	۰۰۷۱	۰۴۴۵	۰۲۶۷	۷	زیاد
سرداب	۰۰۷	۰۴۶۵	۰۲۸۸	۸	زیاد
فرمان‌آباد	۰۰۹۶	۰۴۲۲	۰۴۹۱	۹	متوسط
فرزنده	۰۰۹۶	۰۵۲۶	۰۶۲۷	۱۰	کم
محسن‌آباد	۰۱۲	۰۴۵۸	۰۷۷۸	۱۱	کم
حاجی‌آباد	۰۱۲	۰۴۹۴	۰۸۲۵	۱۲	خیلی کم
کوه‌آباد	۰۱۲	۰۵۲۴	۰۸۶۵	۱۳	خیلی کم
قلعه‌نو آبچه	۰۱۲	۰۶۱۸	۰۹۸۷	۱۴	خیلی کم
ارزنچه سفلی	۰۱۲	۰۶۲۵	۰۹۹۶	۱۵	خیلی کم
دوغارون	۰۱۲	۰۶۲۸	۱	۱۶	خیلی کم

به لحاظ رتبه‌بندی و تعیین میزان رضایت ساکنان روستاهای بخش مرکزی شهرستان تایباد (روستاهای دریافت‌کننده اعتبارات بهسازی مسکن از سال ۸۴ تا ۸۹)، نتایج به این صورت است که چهار روستای اسدآباد، کرات، پشته و ارزنچه علیا، به ترتیب رتبه‌های اول تا چهارم در سطح رضایت خیلی زیاد را به دست آورده‌اند. درواقع اسدآباد با رتبه (۱) و سطح رضایت خیلی زیاد (۰)، در بالاترین رتبه و روستای دوغارون با رتبه (۱۶) و سطح رضایت خیلی کم (۰/۶۲۸) در پایین‌ترین رتبه قرار دارد. همان‌طور که در جدول ۸- مشاهده می‌شود از ۱۶ روستا، ۴ روستا در سطح رضایت‌مندی (خیلی زیاد)، ۴ روستا (زیاد)، ۱ روستا (متوسط)، ۲ روستا (کم) و ۵ روستا (خیلی کم) را به دست آورده‌اند. به‌طورکلی، مسکن نیمی از روستاها در وضعیت مناسب و نیمی دیگر در وضعیت نامناسب و میزان رضایت کم قرار گرفتند.

نتیجه گیری

امروزه مسکن به عنوان یک پدیده اثرگذار بر فرآیند توسعه کالبدی روستاها توجهات زیادی را به خود جلب کرده است. این پدیده از جنبه‌های مختلف از جمله اقتصادی، فرهنگی-اجتماعی و معیشت روستا تأثیرات شگرفی را بر حیات روستاها بر جای می‌گذارد. بدون تردید هرگونه تغییر و دگرگونی در جهان دیر یا زود به جامعه ما وارد می‌شود که یکی از آن‌ها تغییر در معماری مسکن می‌باشد؛ اما این معماری می‌بایست با فرهنگ جامعه ما تلفیق گردد. به علت اینکه ساختارها در هر جامعه‌ای کارکرد متفاوتی را به وجود می‌آورد، باید تغییر در ساختار مسکن مرتبط با کارکرد اقتصادی خانوار صورت گیرد. مسکن در نواحی روستایی به دلیل ایفای کارکردی مختلف، نقش بی‌دلیلی در زندگی مردمان آن ایفا کرده و هرگونه تغییری در آن در تمامی ابعاد زندگی روستاییان تأثیرگذار است. از دیدگاه اندیشمندان سکونتگاه مناسب باید شرایطی داشته باشد که انسان بتواند به واسطه آن به سعادت و کمال وجودی خود دست یابد، به گونه‌ای که آن‌ها زیستن، سکونت، ساختن، رشد و پروراندن را باهم مترادف می‌دانند؛ اما در وضعیتی به دلیل اینکه شاخص و معیارهای ساخت مسکن روستایی بدون توجه به آداب و رسوم و فرهنگی که در مناطق روستایی وجود دارد پیاده می‌شوند این امکان قوت می‌یابد که تحولات ناخواسته و ناخوشایند اجتماعی-فرهنگی، کالبدی-فیزیکی و حتی اقتصادی در محیط‌های روستایی رخ دهد. این در حالی است که بیشترین مسکن روستایی کشورمان از کیفیت مناسبی برخوردار نبوده و به همین علت دولت در طی دهه اخیر اعتبارات بهسازی مسکن را در سطح وسیعی در اختیار روستاییان قرار داده تا با بهبود وضعیت این مسکن افزایش کیفیت زندگی در نواحی روستایی محقق شود. در نتیجه عوامل مذکور باعث شده توجه دولت، سیاست‌گذاران و برنامه ریزان به منظور عمران و آبادانی مسکن مناطق روستایی و ارتقای کمی و کیفی آن بیش از پیش به سوی مسکن روستایی جلب شود و برای رسیدن به وضع مطلوب، تدوین برنامه‌های جامع در زمینه ی مسکن روستایی پیش‌بینی شده است که اولین قدم در آن مطالعه‌ی وضع موجود است و یکی از موارد مورد توجه شناسایی عوامل مؤثر و میزان رضایتمندی جهت ارزیابی ادراک و احساسات ساکنان از واحد مسکونی و محیط زندگی آنهاست. بر همین اساس، در این پژوهش و در دو مرحله ابتدا اندازه‌گیری سطح رضایت روستاییان بخش مرکزی شهرستان تایباد از مسکن خود توسط ۲۳ شاخص در ۶ مؤلفه بهداشتی، تأسیسات، رفاهی، اقتصادی، کالبدی و ایمنی سنجیده شد و سپس در مرحله‌ی دوم رتبه‌بندی سطح رضایت روستاها با استفاده از تکنیک ویکور انجام گرفت. نتایج به این صورت است که به لحاظ رتبه‌بندی و تعیین میزان رضایت ساکنان روستاهای بخش مرکزی شهرستان تایباد (روستاهای دریافت‌کننده اعتبارات بهسازی مسکن از سال ۸۴ تا ۸۹)، نتایج به این صورت است که چهار روستای اسدآباد، کرات، پشته و ارزنچه علیا، به ترتیب رتبه‌های اول تا چهارم در سطح رضایت خیلی زیاد را به دست آورده‌اند. درواقع اسدآباد با رتبه (۱) و سطح رضایت خیلی زیاد (۰)، در بالاترین رتبه و روستای دوغارون با رتبه (۱۶) و سطح رضایت خیلی کم (۰/۶۲۸) در پایین‌ترین رتبه قرار دارد. همان‌طور که در جدول ۸- مشاهده می‌شود از ۱۶ روستا، ۴ روستا در سطح رضایتمندی (خیلی زیاد)، ۴ روستا (زیاد)، ۱ روستا (متوسط)، ۲ روستا (کم) و ۵ روستا (خیلی کم) را به دست آورده‌اند. به‌طور کلی، مسکن نیمی از روستاها در وضعیت مناسب و نیمی دیگر در وضعیت نامناسب و میزان رضایت کم قرار گرفتند. با توجه به این مطلب، باید با ارائه‌ی یک برنامه‌ی

مدون از سوی دولت در سطح کوتاه مدت برای بخش مرکزی این شهرستان و برنامه های میان مدت و بلندمدت برای سایر شهرستان ها به این موارد برای جلوگیری از خالی شدن روستاها و رسیدن به اهداف پایداری رسیدگی کرد.

منابع

۱. آسایش، حسین (۱۳۷۸)، جزوه کارگاه برنامه ریزی روستایی، تهران، واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی
۲. بنیاد مسکن انقلاب اسلامی (۱۳۸۶): ارزیابی طرح های هادی روستایی، معاونت عمران روستایی، دفتر تحقیقات و برنامه ریزی، دفتر اول؛ طرح تحقیق، تهران، دفتر مرکزی بنیاد.
۳. جمشیدی، علیرضا. جمینی داود (۱۳۹۳) "تحلیلی بر وضعیت رضایت مندی روستائیان از مسکن روستایی (مطالعه موردی: شهرستان روانسر)" مجله مسکن و محیط روستا، شماره ۱۴۹
۴. چپرلی، حامد (۱۳۸۶)، نقش درآمد بر تحول الگوی مسکن روستایی (مطالعه موردی دهستان سلطانعلی شهرستان گنبد)، پایان نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
۵. حبیبی، محسن (۱۳۷۵)، از شار تا شهر، انتشارات دانشگاه تهران، تهران
۶. خاتون آبادی، احمد. صابری، زیبا و ابراهیمی، صادق (۱۳۹۰)، میزان رضایت مندی ساکنان از کیفیت محیط سکونت: مطالعه موردی روستا شهر عاشق آباد، روستا و توسعه، سال ۱۴. شماره ۱
۷. سعیدی. عباس، فریبا امینی (۱۳۸۹)، ناپایداری سکونتگاهی و تحول کارکردی مسکن روستایی مورد روستا خفر (ناحیه نطنز - بادرود) فصلنامه جغرافیا سال ۸، شماره ۲۷، صص. ۲۹-۴۳
۸. شفیعی ثابت، ناصر و میرواحدی نگین السادات (۱۳۹۶). "رتبه بندی رضایت مندی از مسکن روستایی با استفاده از تکنیک ویکور (مطالعه موردی: شهرستان ورامین). مجله پژوهش و برنامه ریزی روستایی، سال ۶، شماره ۱، شماره پیاپی ۱۷.
۹. عبداللهی، سمیه، خدیجه بوزرجمهری و ریحانه سلطانی (۱۳۹۴) بررسی تأثیر تسهیلات دولت در استحکام و معماری مسکن روستایی (نمونه موردی: دهستان سرجام)، مجله مسکن و محیط روستا، شماره ۱۴۹، (۶۷-۷۸).
۱۰. عظیمی، نورالدین و فاروقی محمدرضا (۱۳۹۳). "بررسی رضایت مندی روستائیان از کیفیت جدید روستایی (مطالعه موردی: شهرستان شفت). مجله مسکن و محیط روستا، شماره ۱۵۱
۱۱. عینالی، جمشید (۱۳۹۳)، تحلیلی بر عوامل مؤثر در آسیب پذیری مسکن روستایی در برابر سانحه زلزله (مطالعه موردی دهستان سجا سرود- خدابنده استان زنجان)، فصلنامه ی فضای شماره ۴۷، (۱۲۷-۱۴۴).
۱۲. قانون برنامه ششم توسعه (۱۳۹۶). دفتر برنامه و بودجه، قابل دسترسی در http://bodjeh.areeo.ac.ir/bodjeh/documents/6th_agenda_full.pdf (اسفند)
۱۳. قنبری، ابوالفضل (۱۳۹۰)، تحلیلی بر نابرابری های مسکن روستایی شهرستان های استان آذربایجان شرقی در سال ۱۳۸۷، مسکن و محیط روستا، شماره ۳۰، صص: ۵۰-۳۳
۱۴. لطفی، حیدر، علی احمدی، داود حسن زاده فرجود، (۱۳۸۸) شاخص ها و مؤلفه های ضروری در برنامه ریزی و سیاست گذاری مسکن روستایی در ایران، فصلنامه جغرافیایی آمایش شماره ۷.

۱۵. محمدی یگانه، بهروز. چراغی مهدی، صمدی فواد (۱۳۹۵). "ارزیابی اثرات کیفیت مسکن در سرزندگی سکونتگاه‌های روستایی دهستان خامیرآباد شهرستان مریوان" نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، سال شانزدهم، شماره ۴۳
۱۶. محمدی یگانه، بهروز. چراغی، مهدی. محمدیگی، مریم (۱۳۹۸). جغرافیا و روابط انسانی، تابستان ۱۳۹۸، دوره ۲، شماره ۱، پیاپی ۵
۱۷. *Baiden P., Arku G., Luginaah, A. B. (2011). An assessment of residents' housing satisfaction and coping in Accra, Ghana. Journal of Public Health, 19(1), 29-37.*
۱۸. *Charles, L. (2007) Choguill, The search for policies to support sustainable housing. Journal of Habitant International, 31p.144.*
۱۹. *Diaz-Serrano, L., & Stoyanova, A. P. (2010). Mobility and housing satisfaction: an empirical analysis for 12 EU countries. Journal of Economic Geography, 10(5), 661-683.*
20. *Dittmann, J., & Goebel, J. (2010). Your house, your car, your education: The socioeconomic situation of the neighborhood and its impact on life satisfaction in Germany. Social Indicators Research, 96(3), 497-513.*
21. *Elsinga, M., & Hoekstra, J. (2005). Homeownership and housing satisfaction. Journal of Housing and the Built Environment, 20(4), 401-424*
22. *Gallent, Nick Shucksmith, Mark and Tewdwr Jones, Mark, (2003), Housing in the European Countryside; Rural pressure and policy in Western Europe, By: Routledge.*
23. *Hong, T. T. (2012). Housing satisfaction in medium- and high-cost housing: The case of Greater Kuala Lumpur, Malaysia. Habitat International, 36(1), 108- 116.*
24. *Husar, joseph micheal. (2011). rural community vitality.the cases of fort benton, montana and watford city, north dakota. Official Graduation Semester May 2011, pp.2,4*
25. *Kaklauskas, A., Zavadskas, E. K., & Raslanas, S. (2004). Decision support systems in Lithuania. Mathematical and Computer Modelling, 8(2), 26-31.*
26. *Preiser, W. F. (1989). Towards a performance-based conceptual framework for systematic POEs. In Building evaluation (pp. 1-7). Springer US*
27. *Short, J. R., (2006). Urban Theory Acritical Assessment, Routledge, New York.*
28. *Tomaszewski, W., & Perales, F. (2014). Who settles for less? Subjective dispositions, objective circumstances, and housing satisfaction. Social indicators research, 118(1), 181-203.*
۲۹. *Westaway, M. S., (2006). A longitudinal investigation of satisfaction with personal and environmental quality of life in an informal South African housing settlement, Doornkop, Soweto', Habitat International, Vol. 30, No. 1, Pp. 175-189.*